

БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

COMBAT HORTING AND ACTIVITIES OF UKRAINIAN LAW ENFORCEMENT AUTHORITIES

ІРІШНЬ – 2020

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ, ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ
КАФЕДРА СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ТА ОРГАНІЗАЦІЇ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ**

***МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ
ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ***

**14-15 липня 2020 року
м. Ірпінь**

*Рекомендовано до друку Науково-методичною колегією
Національної федерації бойового хортингу України
(протокол від 24.07.2020 № 7).*

Науковий керівник конференції

Пашко П. В. – ректор Університету державної фіскальної служби України, доктор економічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України.

Організаційний комітет конференції

Голова оргкомітету:

Чмелюк В. В. – кандидат юридичних наук, проректор з питань підготовки кадрів податкової міліції – начальник Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, полковник податкової міліції, учасник бойових дій.

Голова науково-методичної ради оргкомітету:

Єрмоєнко Е. А. – професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету ДФС України, кандидат педагогічних наук, президент Національної федерації бойового хортингу України, Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, Заслужений тренер України, майстер спорту України міжнародного класу, майор десантно-штурмових військ ЗС України, учасник бойових дій.

Заступники голови оргкомітету:

Грищук В. Л. – кандидат юридичних наук, начальник кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, підполковник податкової міліції, учасник бойових дій;

Бухтіяров О. А. – кандидат юридичних наук, заступник начальника кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, учасник бойових дій.

Члени оргкомітету:

Параниця С. П. – кандидат юридичних наук, професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, учасник бойових дій;

Антоненко С. А. – кандидат наук з фізичного виховання та спорту, професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Університету ДФС України;

Бадьора С. М. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Університету ДФС України;

Гарбовський Л. А. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Університету ДФС України.

Є80 Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (14–15 липня 2020 року) / уклад.: Е. А. Єрмоєнко. Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. – 430 с.

Збірник містить наукові роботи учасників конференції, дослідження з педагогіки, психології, філософії, історії, теорії і методики викладання бойового хортингу, проведені відповідно до угоди про співпрацю між Національною федерацією бойового хортингу України та Університетом державної фіскальної служби України. Матеріали представляють узагальнені результати досліджень у напрямі теоретичних та практичних аспектів удосконалення професійних компетентностей фахівців бойового хортингу у системі правоохоронних органів України.

Матеріали подаються мовою оригіналу. За достовірність фактів, статистичних та інших даних, точність формулювань і висновки несуть відповідальність автори матеріалів.

ЗМІСТ

Кукушкін К. М., Єрмоєнко Е. А. Методика військово-патріотичного виховання школярів у процесі занять бойовим хортингом	6
Грищук В. А., Єрмоєнко Е. А., Чмелюк В. В., Біла В. Р., Бухтіяров О. А. Бойовий хортинг у комплексі функціональної та професійної підготовки курсантів до служби в правоохоронних органах	14
Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг у системі професійної підготовки співробітників правоохоронних органів	28
Єрмоєнко Е. А. Особливості самовиховання в бойовому хортингу	40
Єрмоєнко Е. А. Підготовка спортсменів бойового хортингу	55
Єрмоєнко Е. А. Психічні процеси в бойовому хортингу	63
Чмелюк В. В., Єрмоєнко Е. А., Біла В. Р., Грищук В. А., Бухтіяров О. А. Бойовий хортинг у системі фізичного виховання студентів і курсантів	72
Єрмоєнко Е. А. Правомірність застосування службово-прикладних прийомів фізичного впливу системи бойового хортингу в екстремальних умовах соціального характеру у межах необхідної самооборони	95
Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як система формування готовності співробітників правоохоронних органів до дій в екстремальних ситуаціях	110
Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб прикладної психофізичної підготовки курсантів правоохоронних спеціальностей відомчих закладів вищої освіти	128
Єрмоєнко Е. А. Виховання вольових якостей особистості у процесі занять бойовим хортингом ..	138
Єрмоєнко Е. А. Поняття фізичної культури особистості у системі бойового хортингу	157
Єрмоєнко Е. А. Психологічне забезпечення високих спортивних досягнень у бойовому хортингу	171
Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг у системі професійного вдосконалення співробітників органів внутрішніх справ	185
Єрмоєнко В. Е., Єрмоєнко Е. А. Медичний контроль змагальної діяльності з бойового хортингу	195
Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів закладів вищої освіти	215
Єрмоєнко Е. А. Фізіологічні та біохімічні аспекти фізичної підготовки співробітників поліції у процесі занять бойовим хортингом	225

Єрьоменко Е. А., Гречаний О. М.	
Бойовий хортинг – виховна система школярів України	240
Гречаний О. М., Єрьоменко Е. А.	
Методика викладання бойового хортингу в процесі гурткової роботи у закладах загальної середньої освіти	251
Гречана Л. О., Гречаний О. М., Єрьоменко Е. А.	
Бойовий хортинг у новій українській школі	262
Єрьоменко Е. А., Кукушкін К. М.	
Бойовий хортинг як засіб військово-патріотичного виховання старшокласників .	273
Єрьоменко Е. А., Тішин А. В.	
Модернізація професійно-прикладної фізичної підготовки на основі бойового хортингу	287
Тішин А. В., Єрьоменко Е. А.	
Застосування прийомів бойового хортингу при вдосконаленні навчання у вищих освітніх установах правоохоронних органів України	296
Ляховець О. О., Єрьоменко Е. А.	
Бойовий хортинг як засіб виховання патріотизму у дітей дошкільного віку	305
Шаповалов Б. Б., Єрьоменко Е. А.	
Перспективи розвитку бойового хортингу як засобу підготовки військовослужбовців правоохоронних органів військової структури до дій з ризиком для життя та здоров'я	315
Єрьоменко Е. А., Ільницький І. Р.	
Бойовий хортинг: аспекти профілактики травм під час проведення змагань і тренувань	322
Рудей Д. Ю., Гречаний О. М., Єрьоменко Е. А.	
Бойовий хортинг у комплексі виховних засобів спортсменів шкільного віку	334
Бабурнич С. А., Єрьоменко Е. А.	
Професіограма спортивного судді з бойового хортингу	343
Буток О. В., Єрьоменко Е. А., Біла В. Р., Зверєв А. В.	
Бойовий хортинг як засіб функціональної підготовки курсантів правоохоронних спеціальностей і види контролю у процесі занять	353
Біла В. Р., Єрьоменко Е. А., Чмелюк В. В., Грищук В. Л.	
Бойовий хортинг у загальній системі фізичної та спеціальної підготовки співробітників правоохоронних органів	368
Єрьоменко Е. А., Бабурнич С. А.	
Фізичне самовдосконалення особистості підлітків, які займаються бойовим хортингом	377
Зверєв А. В., Єрьоменко Е. А., Тимчик М. В., Тішин А. В.	
Бойовий хортинг як засіб професійно-прикладної фізичної підготовки студентів і курсантів правоохоронних спеціальностей	385
Антоненко С. А., Єрьоменко Е. А., Чмелюк В. В., Грищук В. Л.	
Бойовий хортинг як засіб виховання всебічно розвиненої особистості	399
Єрьоменко Е. А.	
Організація занять з бойового хортингу, тактичної, вогневої та фізичної підготовки співробітників органів внутрішніх справ	415
НАШІ АВТОРИ	428

system of combat horting]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortynhu*: Issue 8 (pp. 122–129). Kyiv: Palyvoda A. V.

97. Bila, V. R., Yeromenko, E. A., Gryshchuk, V. L., Bukhtiyarov, O. A. *Boyovyi khortynh u program navchannia i profesiyno-prukladnoi pidgotovky kursantiv pravookhoronnykh spetsialnostei zakladiv vyshchoi osvity Ukrainy* [Combat horting in the program of training and professional and applied training of cadets of law enforcement specialties of higher education institutions of Ukraine]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortynhu*: Issue 11 (pp. 6–19). Kyiv: Palyvoda A. V.

98. Griban, G., Yahupov, V., Svystun, V., Dovgan, N., Yeromenko, E., Udych, Z., Zhuravlov, I., Kushniriuk, S., Semeniv, B., Konoval'ska, L., Skoruy, O., Grokhova, G., Hres, M., Khrysten'ko, D., & Bloshchyn'skyi, I. (2020). Dynamics of the students' physical fitness while studying at higher educational institutions. *International Journal of Applied Exercise Physiology*, 9(9), 147-156. Retrieved from <http://www.ijaep.com/index.php/IJAE/article/view/1137>.

99. Chmeliuk V. V., Yeromenko, E. A., Bila V. R., Bondarchuk V. V. Bobik S. P. (2020) *Boyovyi khortynh u systemi pidgotovky spivrobotnykiv pravookhoronnykh orhaniv do protydyi nezakonnomu peremishchenniu tovariv u rayonakh zdiysnennia Operatsii obyednanykh syl* [Combat horting in the system of training law enforcement officers to combat the illegal movement of goods in the areas of the joint forces operation] / Shliakhy udoskonalennia profesiynykh kompetentnostei fakhivtsiv v umovakh syohodennia : mater. mizhnar. nauk.-prakt. Internet-konf. 28-29 travnia 2020 r. / Min-vo osvity i nauky Ukrainy, Derzh. nauk. ustanova «Instytut modernizatsii zmistu osvity», [ta in.]. – Kyiv. – P. 513–527.

Анотація. У даній статті проаналізовано методи та форми виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів закладів вищої освіти, особливості підготовки спортсменів із застосуванням засобів сучасного національного виду спорту бойового хортингу та підходи до визначення сутності, змісту і завдань спортивної діяльності. Розглянуто напрями виховання і вдосконалення фізичних якостей спортсменів бойового хортингу різних вікових груп і рівня підготовленості у процесі тренувальної роботи. Наголошується на впровадженні здоров'язберігальних технологій, необхідності підвищення техніко-тактичної підготовленості. Виділено елементи виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів закладів вищої освіти, функціональної підготовки спортсменів бойового хортингу до виконання завдань тренера. Пропонується схема розподілу навантаження на тренуваннях із загальної та спеціальної фізичної підготовки спортсменів, розширення розділів програми підготовки із загальної та спеціальної витривалості, швидкісно-силових якостей, використання методик оздоровлення спортсменів бойового хортингу різних вікових груп. Показані напрями укріплення здоров'я студентської молоді, поліпшення технічних навичок через вдосконалення фізичних якостей: сила, витривалість, швидкість, спритність, гнучкість. Надано методичні рекомендації щодо коригування програми виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів закладів вищої освіти у процесі занять бойовим хортингом.

ФІЗІОЛОГІЧНІ ТА БІОХІМІЧНІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СПІВРОБІТНИКІВ ПОЛІЦІЇ У ПРОЦЕСІ ЗАНЯТЬ БОЙОВИМ ХОРТИНГОМ

Єрмоєнко Е. А.

професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету ДФС України, кандидат педагогічних наук, Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, майстер спорту України міжнародного класу, Заслужений тренер України, учасник бойових дій

Актуальність наукового дослідження. Регуляція функцій цілісного організму здійснюється гуморальним і нервово-рефлекторним шляхом. Гуморальна регуляція відбувається у результаті зміни хімічного складу рідин, які омивають ті чи інші органи і тканини. У цьому бере участь ендокринна система. Ендокринна система або залози внутрішньої секреції відіграють важливу роль у життєдіяльності людини [1–12; 18–28]. Вони виділяють у кров біологічно активні речовини, які називаються гормонами. До них відносяться: щитоподібна залоза, гіпофіз та епіфіз, надниркові залози, тимус, внутрішньосекреторні частини підшлункової та статевих залоз. Під час виконання фізичних вправ залози внутрішньої секреції мобілізують функції організму, збільшують обмін речовин, беруть участь у відновних процесах. Наприклад, гормони надниркових залоз виділяють адреналін, який збільшує розпад глікогену в печінці і сприяє надходженню вуглеводів у кров, підвищує збудливість тканин, підсилює діяльність серця.

Нервова система відіграє найважливішу роль у здійсненні узгодженої діяльності різних органів і систем. Органи почуттів дозволяють людині бачити, чути, відчувати, сприймати запах і відчувати смак, допомагають орієнтуватися в навколишньому середовищі.

Нервова система поділяється на центральну нервову систему (ЦНС), в яку входять спинний і головний мозок, і периферичну нервову систему, що складається з нервів, які відходять від спинного і головного мозку. У ЦНС розрізняють сіру речовину (кора півкуль великого мозку, мозочка, підкіркові центри), і білу речовину (відростки нервових клітин, що утворюють провідні шляхи і зв'язують різні відділи один з одним). Нервові шляхи пов'язані з органами і тканинами, і починаються від чутливих нервових закінчень – рецепторів, які порушуються при дії подразників. Відповідна реакція організму на дію подразника, що протікає за участю ЦНС, називається рефлексом. Рефлекси діляться на безумовні (природжені) і умовні (набуті організмом протягом життя в результаті індивідуального досвіду) [13].

В основі спортивних, військово-прикладних та інших вправ бойового хортингу, яким займаються співробітники поліції, лежить динамічний стереотип, тобто система закріплених, взаємопов'язаних і послідовно діючих умовних рефлексів, кожен з яких є умовним подразником, який спрямовує організм до наступного за ним рефлекторного компонента складного рухового акту. Система кровообігу забезпечує перенесення (транспортування) поживних речовин (білків, жирів, вуглеводів і вітамінів) і продуктів обміну (органічних речовин), що виділяються нирками з сечею. Система кровообігу забезпечує вирівнювання температури частин тіла, а також перенесення захисних речовин, які запобігають поширенню хвороботворних мікроорганізмів, зокрема вірусів і бактерій. Розвитку хвороб перешкоджають білі кров'яні тільця, або лейкоцити. Кровоносні судини – сполучна ланка між органами, тканинами [14–17]. Рух крові в судинах відбувається по великому і малому колах кровообігу. Велике коло кровообігу починається в лівому шлуночку серця і закінчується в правому передсерді. Мале коло кровообігу починається в правому шлуночку, триває по легеневій артерії і закінчується в лівому передсерді. У малому колі кровообігу кров насичується киснем і віддає вуглекислий газ. У тканинах відбувається зворотний процес, тобто кров віддає кисень і насичується вуглекислим газом.

Серце розташоване в лівій половині грудної клітини. Воно являє собою м'язовий мішок, розділений перегородкою на дві половини – ліву і праву, кожна з яких, в свою чергу, розділена на передсердя і шлуночок. Передсердя відділені від шлуночків передсердно-шлуночковими клапанами, які відкриваються тільки в сторону шлуночків. Біля виходу з серця, в гирлі легеневої артерії і аорти, є півмісяцеві клапани, у вигляді кишеньок. Вони забезпечують потік крові тільки в напрямку від серця. У діяльності серця спостерігається три фази: 1) скорочення (систола) передсердь; 2) систола шлуночків; 3) розслаблення передсердь і шлуночків (діастола). Робота серця характеризується автоматизмом, координованістю і ритмічністю.

Під автоматизмом розуміється здатність серця постійно скорочуватися завдяки імпульсам, що виникають у ньому самому, під координацією – порядок у скороченні його частин, під ритмічністю – здатність здійснювати скорочення через рівні проміжки часу. Під ударним об'ємом серця розуміють кількість крові, яка викидається серцем за одне скорочення (систола). У спокої він становить 60–70 см³, а при виконанні співробітниками поліції на тренуваннях фізичних вправ бойового хортингу він досягає 150 см³ і більше. Хвилинний обсяг крові дає повне уявлення про діяльність серця і характеризується кількістю крові, що викидається серцем за одну хвилину. У спокої величина хвилинного об'єму крові дорівнює 4–6 літрам, у процесі навчально-тренувальних занять з бойового хортингу може досягати 30–40 літрів. Під час занять бойовим хортингом у працівників поліції діяльність серця і судин піддається змінам, за якими можна судити про ступінь фізичного навантаження співробітників. Наприклад, у спокої в них частота пульсу становить 50–60 уд/хв. При відпрацюванні прийомів бойового хортингу, виконанні вельми інтенсивних фізичних вправ пульс у початківців і нетренованих осіб частішає до 220–250 уд/хв, а у тренуваних співробітників поліції це почастищення може досягти 180–200 уд/хв.

Дихання – одна з головних функцій у здійсненні газообміну (кисню і вуглекислоти) між організмом і навколишнім середовищем. Органи дихання складаються з легень і повітроносних шляхів [29–38]. Легені людини розташовані в грудній порожнині. Повітроносні шляхи починаються носовою порожниною, потім йде через носо- і ротоглотки, гортань, що переходить у трахею, яка ділиться на лівий і правий бронхи, а вони – на більш дрібні бронхи аж до бронхіол. На бронхіолах знаходяться альвеоли (тонкостінні бульбашки, охоплені кровоносними капілярами).

Процес дихання організму ділиться: на зовнішнє дихання, перенесення газів кров'ю і тканинне дихання. Сутність зовнішнього дихання полягає в обміні газів між повітрям, що наповнює альвеоли, і

венозною кров'ю. Перенесення газів кров'ю забезпечує доставку кисню з легенів до тканин, а вуглекислоти – з тканин у легені. Кисень бере участь в окислювальних реакціях організму при обміні речовин. Утворений вуглекислий газ із тканин надходить у кров, переноситься до легень і видаляється з організму в процесі дихання. При тканинному диханні здійснюється обмін газів між кров'ю і тканинами, а найтонша стінка кровоносного капіляра є «воротами», через які відбувається цей обмін. Заняття співробітників поліції бойовим хортингом призводять до значних змін у них в газообміні при диханні. У спокої тільки 30 % кисню, принесеного кров'ю, поглинається тканинами. При відпрацюванні бойових прийомів, фізичних навантаженнях цей відсоток збільшується до 60–80, що забезпечує краще постачання організму киснем і видалення вуглекислоти, підвищує загальну працездатність співробітників поліції. Однією з характеристик функціонального стану організму співробітників поліції є **життєва ємність легень (ЖЄЛ)**. Це обсяг повітря, який людина у змозі видихнути після максимального вдиху. Вимірюється він спірометром.

У нормі ЖЄЛ у чоловіків становить 4000–4500 см³, у жінок – 2500–3000 см³. Легенева вентиляція є важливим показником функції дихальної системи. Це обсяг повітря, що проходить через легені за одну хвилину. У спокої обсяг повітря, видихнутий людиною за один раз, у середньому дорівнює 500 см³, а кількість подихів у хвилину – близько 12–16. Отже, легенева вентиляція в спокої дорівнює 6–8 літрам в 1 хвилину. У добре тренуваних співробітників поліції обмін легеневої вентиляції може досягти 100 літрів у хвилину.

Травлення і обмін речовин. Харчові речовини, що вводяться в організм (білки, жири, вуглеводи, солі і вода), беруть участь у побудові нових клітин і тканин організму, дають енергію для всіх його функцій. Ферменти (хімічні речовини) прискорюють пов'язані з травленням хімічні реакції, сприяють розпаду харчових продуктів до стану, в якому вони можуть всмоктуватися у кров. Нормальне травлення сприяє ефективній функції всього організму людини в процесі фізкультурно-спортивної діяльності в бойовому хортингу. У всіх клітинах і тканинах організму протікають тісно взаємопов'язані процеси – асиміляція (засвоєння) і дисиміляція (розпад речовин) [39–48]. У цьому процесі в організмі беруть участь білки, жири, вуглеводи, вітаміни, мінеральні солі і вода. Глюкоза для діяльності ЦНС має велике значення. При різкому зниженні вмісту її в крові можуть наступити судоми, втрата свідомості і навіть смерть. Обмін енергії йде безперервно, нерозривно пов'язаний з обміном речовин і протікає між окремими частинами і клітинами організму, між організмом і навколишнім середовищем. Одиницею вимірювання кількості теплової енергії служить калорія. Величиною калорій або кілокалорій називається та кількість тепла, яка необхідно для того, щоб нагріти 1 літр води на 1°C.

Основним обміном називається кількість енергії, яку витрачає організм при повному спокої через 12–16 годин після їжі при температурі навколишнього середовища 16–20°C. Основний обмін у дорослої людини складає в середньому 1 кілокалорію на 1 кг ваги за 1 годину і досягає орієнтовно 1300–1800 калорій на добу. При фізичних вправах бойового хортингу величина енергетичних витрат тим вище, чим інтенсивніше і триваліше тренувальна робота. Так, витрати енергії при відпрацюванні прийомів бойового хортингу за 1 годину складають близько 900 калорій, а подолання спеціалізованої смуги перешкод бойового хортингу – до 20 ккал. Для повноцінного харчування необхідно, щоб у харчовому меню було 50–60 г жирів, близько 80–100 г білків, 500–600 г вуглеводів і достатня кількість вітамінів в оптимальному кількісному їх співвідношенні. Видалення з організму різних шлаків, що утворилися в результаті енергетичного розпаду, здійснюється через органи виділення: нирки, потові залози, легені і частково кишечник. Нирки – органи, через які видаляються з організму шлаки. Сеча утворюється в нирках з крові. Через нирки протікає за добу близько 800–900 літрів крові, що забезпечує можливість очищення всієї маси крові від непотрібних і шкідливих для організму речовин. За добу людина виділяє до 1,5–2 літрів сечі. Потовиділення забезпечує видалення з організму через потові залози продуктів обміну речовин і води, а також регулює температуру тіла [49–57]. При тривалій фізичній роботі (проведення декількох сутічок бойового хортингу, біг на довгі дистанції, спортивні ігри тощо) кількість сечі зменшується, а питома вага її збільшується, оскільки в цей час кровоносні судини звужуються, і зменшується кровопостачання нирок. Одночасно збільшується інтенсивність потовиділення.

Для більш ефективного планування навчально-тренувального процесу з бойового хортингу для співробітників поліції необхідно враховувати вікові особливості організму кожного співробітника. За біологічними показниками зростання силової витривалості досягає максимальних показників до 27 років, а окремих м'язових груп і до 28 років. Зі зменшенням відносної сили м'язів знижуються і показники розвитку інших фізичних якостей. Після 35 років починається 2-ий період біологічного зрілого віку. Старіння пов'язане зі зниженням обміну речовин, адже стає іншим фізико-хімічних

склад клітин, знижується активність ферментів. Зменшується амплітуда дихальних рухів, і відбуваються зміни в залозах внутрішньої секреції. Зміни рухових функцій виникають у зв'язку з розрядженням кісткової речовини, зниженням її міцності, зменшенням еластичності зв'язок і тканин. Збудливість нервових центрів при старінні знижується, зменшується здатність до утворення нових тимчасових зв'язків, все важче утворюються нові рухові навички, і все більше фіксуються раніше вивчені. З 20–30 до 50–60 років, мало змінюються: максимальна сила згиначів кисті, розгиначів передпліччя, плеча. Сила інших м'язів знижується після 30–35 років.

При старінні знижуються показники швидкості, швидкість рухової реакції у співробітників правоохоронних органів починає зменшуватися після 30 років. З віком значно погіршується спритність, здатність керувати рухами [58–67]. Знання закономірностей розвитку дорослого організму допоможе інструктору з бойового хортингу реально оцінювати можливості співробітників поліції і здійснювати підбір фізичних вправ, завдань таким чином, щоб вони були доступними для всіх.

При плануванні та організації тренувальних занять з бойового хортингу для співробітників поліції необхідно враховувати наступні фактори:

- 1) скільки часу співробітники поліції будуть освоювати загальну фізичну підготовку (кількість годин);
- 2) умови, при яких співробітники поліції припускають застосовувати отримані навички бойового хортингу;
- 3) основний вид діяльності співробітників поліції, їх фізична активність протягом дня;
- 4) регулярність проведення навчально-тренувальних занять з бойового хортингу.

Процес навчання контингенту співробітників поліції характеризується більш складним освоєнням досліджуваного матеріалу і інструктор з бойового хортингу має бути більш уважним і коректним при оцінці дій співробітників на тренуваннях. У разі необхідності, в процес навчання включаються підвідні фізичні вправи та прийоми самозахисту, що підводять до основних вправ, які допоможуть овоїти складні технічні дії і прийоми самооборони та силового впливу в більш короткі терміни. Особливість проведення навчально-тренувального заняття з контингентом співробітників поліції осіб більш зрілого віку, старшого офіцерського складу підрозділів правоохоронних органів полягає ще в тому, що після освоєння елементів загальної фізичної підготовки, подальше їх вдосконалення проводиться в можливих умовах спеціальної фізичної підготовки.

Подібний підхід дозволить реально враховувати можливості організму співробітників поліції, які в цьому віці не в змозі виконувати тривалу, інтенсивну роботу на тренуваннях з бойового хортингу [68–79]. У той же час, застосування вивченого прийому в різних реальних ситуаціях допоможе співробітнику поліції відчувати себе більш впевнено в умовах протистояння. Після освоєння техніки бойового хортингу, тренер-інструктор більш широко повинен використовувати активність співробітників поліції, спрямовану на проведення прийомів самооборони з різними противниками і в різних умовах. Удосконалення техніки бойового хортингу в основному слід проводити в умовах навчальних і тренувальних завдань, які виконуються в реальних умовах протистояння.

З віком опорно-руховий апарат співробітників поліції стає більш вразливим до травм. При організації навчально-тренувальних занять з бойового хортингу необхідно особливо ретельно підбирати загальні і спеціальні фізичні вправи, за допомогою яких всі органи системи будуть підготовлені до майбутньої роботи. Навантаження в основному, повинно носити об'ємний характер, а інтенсивні фізичні вправи виконуватися в коротких часових відрізках. Виконання кожного тренувального завдання необхідно починати тільки після повного відновлення від попередньої фізичної вправи. Навантаження, слід планувати індивідуально для кожного співробітника поліції, за віковими категоріями.

Цьому сприяє вирішення наступних завдань:

- 1) розвиток достатньої сили для виконання функціональних обов'язків і відповідної витривалості, щоб діяти тривалий час;
- 2) посилення м'язового тону, який необхідний для підтримки правильної постави; контроль за своєю вагою; придбання навичок у ході тренувальних занять (відпрацювання прийомів бойового хортингу, біг, стрибки, швидка зміна напрямку під час бігу, подолання перешкод, повзання, метання гранат, перенесення ваги, збереження рівноваги, падіння на землю з різних положень, плавання);
- 3) вироблення певних рис характеру (сміливості, агресивності, швидкої реакції в критичній ситуації, вміння діяти у складі команди).

Фізичне зміцнення – це та частина процесу фізичного виховання, яка спрямована на збільшення сили і витривалості співробітника поліції, розвиток у нього спритності, рухової координації за допомогою фізичних вправ бойового хортингу, тривалість і складність яких поступово зростають [80–86]. Воно також передбачає вироблення умінь і навичок прикладного характеру, це не менш важлива частина процесу фізичної підготовки. Вважається, що успіх фізичного зміцнення співробітників поліції залежить від розуміння керівниками, які проводять заняття з бойового хортингу, його закономірностей і дотримання встановлених принципів.

Прогресія. Спочатку фізичне навантаження має бути помірним, а в подальшому збільшуватися, у залежності від фізичного стану співробітників поліції.

Перевантаження. Ступінь розвитку м'язів має відповідати вимогам, що пред'являються. Недостатнє вправлення м'язів або відсутність тренувань з бойового хортингу взагалі викликає втрату сили і знижує витривалість. Коли м'язи отримують більше, ніж зазвичай, навантаження, вони зміцнюються швидше і набувають здатності виконувати більш важку фізичну роботу. Отже, щоб розвинути фізичні здібності, слід регулярно виконувати більш важкі вправи, ніж звичайні.

Збалансованість. Ефективна програма фізичного зміцнення співробітників поліції засобами бойового хортингу має враховувати різні види рухової діяльності і забезпечувати розвиток наступних фізичних якостей: сили, швидкості, витривалості, спритності, гнучкості.

Регулярність. Фізична підготовка співробітників поліції у процесі занять бойовим хортингом повинна ґрунтуватися на цьому принципі, що передбачає щоденні вправи. Досягнення фізичного зміцнення не є швидким процесом. У ньому виділяють дві стадії:

1) жорсткість (іноді називають м'язова хворобливість). Вважається, що вона починає відчуватися тоді, коли фізично слабкі люди переходять до енергійного виконання фізичних вправ. Якщо маловикористовувані м'язи інтенсивно тренувати, то відпрацьовані продукти м'язової діяльності накопичуються швидше, ніж кров може видалити їх. Це викликає роздратування нервів у м'язових волокнах. Дана стадія триває близько двох тижнів.

2) повільне поліпшення. У цій стадії фізичного зміцнення, поліпшення, яке спочатку наступає досить швидко, поступово сповільнюється. Кровообіг у м'язах посилюється, починають функціонувати раніше неактивні капіляри й утворюються нові, що збільшує циркуляцію крові до 40 %. Для досягнення мети ми пропонуємо виконувати такий обсяг фізичної активності для співробітників поліції, коли основним тимчасовим періодом, якому приділяється особливе значення і на базі якого будується весь тренувальний процес на будь-якому етапі підготовки, є тижневий цикл.

При плануванні тижневого циклу тренувань з бойового хортингу для співробітників поліції необхідно враховувати наступне:

1) навантаження тижневого циклу повинні мати хвилеподібний характер, при цьому:

а) починати цикл слід з малих і середніх навантажень;

б) максимальні навантаження треба чергувати з малими і середніми;

в) навантаження не повинні бути максимальними одночасно і за обсягом, і за інтенсивністю, хоча частка інтенсивних вправ може бути максимальною.

2) індивідуальні закономірності проявляються зазвичай у двох напрямках: одним співробітникам поліції доцільно планувати максимальні навантаження на першу половину тижня, іншим – на другу; у третіх співробітників поліції індивідуальні закономірності проявляються між максимальними навантаженнями.

Планування тренувальних навантажень з бойового хортингу в тижневому циклі залежить від рівня підготовленості співробітників поліції, їх кваліфікації, періоду підготовки і завдань, вирішення яких необхідно здійснити в даний період. При складанні планів підготовки необхідно враховувати режим співробітників поліції. В даний час, завдяки науково-методичним розробкам з основ підготовки спортсменів бойового хортингу, впровадження ефективних методик у тренувальний процес, багато співробітників поліції мають можливість успішно виступати на змаганнях з бойового хортингу всеукраїнського і навіть світового рівня. Структура процесу підготовки обумовлюється факторами, що визначають ефективність змагальної діяльності та оптимальну структуру підготовленості, особливостями адаптації до характерних для співробітників поліції засобів і методів педагогічного впливу, індивідуальними особливостями співробітників поліції, термінами основних засобів і методів, відповідністю оптимальному для досягнення результатів віку співробітників поліції. Рациональне планування підготовки співробітників поліції пов'язане з визначенням вікових меж, що дозволяє тренерам-інструкторам з бойового хортингу систематизувати тренувальний процес у різному віці з урахуванням індивідуальних особливостей розвитку і статі співробітників поліції.

Структура і тривалість фізичної підготовки співробітників поліції засобами бойового хортингу залежать від наступних факторів:

- 1) індивідуальних і статевих особливостей співробітників поліції, темпів їх біологічного дозрівання і багато в чому пов'язаних з ними темпів зростання спортивної майстерності;
- 2) віку початку занять бойовим хортингом;
- 3) складу засобів і методів, динаміки навантажень, побудови різних структурних утворень тренувального процесу з бойового хортингу;

Підготовка на етапі збереження досягнень будується строго індивідуально, і пояснюється це наступним чином:

3) великий тренувальний досвід підготовки в бойовому хортингу конкретного співробітника поліції допомагає всебічно вивчити притаманні йому особливості, сильні та слабкі сторони підготовленості, виявити найбільш ефективні методи і засоби підготовки, варіанти планування тренувального навантаження, що дає можливість підвищити ефективність і якість тренувального процесу і за рахунок цього підтримувати рівень професійно-прикладних особливостей;

4) неминуче зменшення функціонального потенціалу організму і його адаптаційних можливостей, обумовлене як природними віковими змінами систем і органів, так і виключно високим рівнем навантажень на попередньому етапі тренування, часто не тільки не дозволяє збільшити навантаження, але і ускладнює утримання його на раніше доступному рівні.

Планування підготовки співробітників поліції засобами бойового хортингу на цьому етапі передбачає подальше вдосконалення службово-прикладних дій, підвищення психологічної готовності, усунення недоліків у фізичній підготовці. У процесі підготовки необхідно включати засоби і методи тренування. Ефективність планування багато в чому буде залежати від доцільного співвідношення різних видів підготовки та динаміки навантажень. Пропонується приблизний розподіл різних видів підготовки, обсягу тижневих фізичних навантажень з бойового хортингу.

Фізична підготовка на заняттях бойовим хортингом зі співробітниками поліції має відповідати переважно аеробному режиму роботи, який підвищується від одного заняття до іншого за рахунок обсягу виконуваних фізичних вправ. Навантаження регулюється у співробітників поліції за частотою пульсу і визначається з урахуванням їх віку та рівня фізичної підготовленості. Планування роботи здійснюється з урахуванням стану здоров'я співробітників поліції, їх віку, кліматичних умов місцевості. Воно повинно забезпечувати виконання програми бойового хортингу та всебічної фізичної підготовки з урахуванням рішення навчальних, бойових завдань і може передбачати заняття з бойового хортингу для співробітників поліції тривалістю 3 години в тиждень у службовий час.

Важливою педагогічною характеристикою ефективності занять бойовим хортингом є показники щільності їх проведення. Під щільністю занять розуміється відношення часу, витраченого на виконання фізичних вправ, до всього часу занять. Щільність вимірюється у відсотках. Наприклад, на занятті з бойового хортингу тривалістю 50 хв співробітники поліції витратили на виконання вправ 25 хв. Отже, щільність занять дорівнює 50 % ($25 \text{ хв} / 50 \text{ хв} * 100 \% / 50 \%$). Це так звана моторна щільність. Середні її показники з різних розділів фізичної підготовки у системі бойового хортингу можуть бути: з відпрацювання бойових прийомів фізичного впливу (50–60 %); з гімнастики (40–50 %); з рукопашної підготовки та проведенні сутичок (45–55 %), з подолання перешкод (65–75 %), зі спортивних ігор (65–75 %), з плавання (70–80 %), з лижної підготовки (75–85 %). Крім того, виділяють загальну (педагогічну) щільність занять бойовим хортингом, яка додатково включає педагогічно виправдані дії інструктора, пов'язані з демонстрацією і поясненням техніки виконання прийомів, вправ або прикладних дій співробітників поліції. Педагогічна щільність завжди вище моторної, вона характерна для занять бойовим хортингом з методичної підготовки.

Фізичне навантаження і щільність занять повинні відповідати завданням і етапу навчання, рівню підготовленості і віку співробітників поліції. Це досягається: скороченням часу на перешикування; стислістю та ясністю пояснень; збільшенням кількості повторень, швидкості виконання, маси обтяжень; регулюванням тривалості відпочинку; виконанням вправ усіма співробітниками поліції одночасно або потоком; застосуванням колового тренування і змагального методу; доцільним використанням тренажерів і обладнання. Заходи щодо усунення помилок і попередження травматизму є важливим елементом методичної майстерності керівника занять з бойового хортингу. Ефективність навчання знаходиться в прямій залежності від умінь керівника занять відшукувати й усувати помилки учнів.

Самоконтроль у процесі занять бойовим хортингом

У процесі проведення всіх форм фізичної підготовки співробітників поліції засобами бойового хортингу командирами підрозділів, тренерами (начальниками) спортивних команд, фахівцями

фізичної підготовки, і медичної служби здійснюється педагогічний і медичний контроль за фізичним станом тих, хто займається. Важливим доповненням до цих видів контролю, що дозволяє повсякденно стежити за зміною в організмі після фізичного навантаження, є самоконтроль, здійснюваний кожним співробітником поліції в процесі занять бойовим хортингом.

Завданнями самоконтролю є:

придбання необхідних знань і навичок у питаннях особистої та громадської гігієни;

ознайомлення з найпростішими методами самопостереження в процесі занять бойовим хортингом;

використання результатів контролю для підвищення ефективності тренувального процесу;

оцінка отриманих результатів самоконтролю для визначення ступеня фізичного розвитку, рівня тренуваності і стану здоров'я співробітників поліції;

виховання свідомого ставлення співробітників поліції до процесу свого фізичного вдосконалення.

При наявності можливості і бажання, дані самоконтролю слід записувати в спеціальному щоденнику самоконтролю з урахуванням наступних показників: самопочуття, сон, вага тіла, пульс, апетит, стан травного тракту, бажання тренуватися, працездатність, больові відчуття. Самопочуття може бути звичайним, хорошим чи поганим. При наявності млявості, слабкості й інших неприємних відчуттів, пов'язаних з втомою від впливу попередніх тренувань, слід знизити обсяг та інтенсивність навантаження. Вірною ознакою настання перевтоми служить безсоння або підвищена сонливість, переривчастий сон з важкими сновидіннями. Після такого сну співробітники поліції не відчувають бадьорості, а навпаки для них характерно почуття «розбитості» і млявості, що також вимагає корекції фізичних навантажень. Вага тіла являє собою один з найбільш простих показників самоконтролю. З придбанням тренуваності вага, як правило, стабілізується. При зміні ваги в ту або іншу сторону необхідно встановити причини подібних коливань, які можуть бути пов'язані з фізичним навантаженням, нераціональним харчуванням, занадто великим вживанням рідини, порою року, погодою тощо.

Оперативним засобом самоконтролю є пульс учасників тренування, який необхідно визначити до і після навантаження. Тривале відновлення пульсу після стандартного навантаження може свідчити про наступаючу перетренованість людини. Апетит – вірна ознака ефективності функціонування організму. Погіршення апетиту або його відсутність може бути викликано захворюваннями або втомою. Співробітникам поліції – спортсменам бойового хортингу необхідно дотримуватися також питного режиму. Введення в організм зайвої рідини, особливо перед значними фізичними навантаженнями викликає надмірну додаткову роботу органів кровообігу і виділення. Для вгамування спраги іноді досить прополоскати рот водою. Пити воду треба маленькими ковтками. Стан травного тракту залежить від діяльності шлунка, кишечника, пов'язаних з ним залоз. Розлад травлення у здорових співробітників поліції може бути однією з ознак недостатнього відновлення організму після фізичних навантажень. Бажання тренуватися тісно пов'язане з самопочуттям співробітників поліції, і багато в чому залежить від цілей і завдань, що стоять перед кожним з них, від виду підготовки в бойовому хортингу, емоційної насиченості занять тощо.

Працездатність співробітників поліції залежить від багатьох причин, включаючи настрій, втому від попередніх навантажень, загальний стан організму. Вона визначається як за обсягом і інтенсивності виконаної тренувальної роботи, так і за реакцією організму на певне навантаження. Працездатність може бути підвищеною, звичайною і зниженою. Больові відчуття (головні болі, болі в м'язах, суглобах тощо) можуть бути ознакою захворювання, травми (у цьому випадку необхідна консультація лікаря) або виникнути внаслідок перетренованості, сильного хвилювання, несприятливих умов у процесі занять бойовим хортингом. Своєчасна реакція співробітників поліції на неадекватні реакції організму в процесі фізичного тренувального навантаження, зіставлення своїх даних з показниками об'єктивного контролю, отриманого медичними працівниками або в результаті візуального контролю керівників занять з бойового хортингу, сприятимуть досягненню високих результатів у підвищенні фізичної підготовленості співробітників поліції.

Поняття про фізичний стан людини є одним з визначальних в історії фізичної підготовки. Структурні елементи фізичного стану дозволяють всебічно оцінити вплив фізичної підготовки на організм співробітників поліції. Оптимізацією називають вибір найкращого варіанта з числа можливих [87–94]. Теоретично можна припустити, що оптимізація фізичного стану людини можлива в двох випадках: в першому, ступінь впливу засобів і методів фізичної підготовки забезпечує оптимальну механічну продуктивність, спрямовану на досягнення максимуму оздоровчо-тренувального ефекту; у другому – підбір необхідного рівня рухової активності, спрямованої на оптимізацію фізичного стану. З огляду на вікові особливості та кінцеву мету досягнення рівня

фізичного стану співробітників поліції, доцільно, на наш погляд йти іншим шляхом. Бойовому хортингу притаманні свої специфічні особливості рухових дій, які визначаються його цільовою спрямованістю, зовнішніми умовами і правилами змагань. Тому, зрозумівши, як організована і як реалізується конкретна спортивна рухова дія, можна прийняти правильні рішення щодо того, як її вдосконалювати, в тому числі і за допомогою засобів бойового хортингу. Відомо, що фізичні якості взаємопов'язані між собою: вдосконалення одних сприяє кращому прояву інших.

Прагнучи демонструвати високу активність протягом чотирьох, а часто шести хвилин рукопашної сутички, долаючи силовий опір суперника, співробітник поліції повинен, на тлі зростаючого стомлення, ефективно виконувати різноманітні техніко-тактичні дії. При виконанні кожної технічної дії використовуються всі перераховані сили. При цьому роль їх різна, проте без дії якої-небудь з названих сил, проведення рукопашної сутички не можна собі уявити. Спробуємо оцінити значення кожної з них. М'язова сила створює реактивну силу (виключаючи вагу і вертикальну реакцію опори, які існують незалежно і протистоять одна одній). М'язова сила організовує всю сукупність сил і забезпечує раціональний рух частин тіла, спрямований на подолання зусиль і ваги суперника, на створення пари сил, необхідної для його перевероту. Ця сила, завдяки тренуванню, може значно збільшуватися, в зв'язку, з чим зростають і реактивні сили: кінетична енергія, відцентрова сила.

Сила впливу на суперника, природно, залежить від уміння співробітника поліції одночасно або послідовно (як вимагає того раціональна техніка прийому бойового хортингу) включати ті чи інші м'язові групи. Правильна техніка – це вміння мобілізувати на подолання опору суперника всі сили, однак якщо відволіктися від них, то ще залишається вміння протиставити відносно слабким м'язам потужні групи м'язів. Кінцеве завдання силової підготовки співробітників поліції – спортсменів – досягнення високих показників сили і потужності рухів, характерних для бойового хортингу, що закладені в основі методики вдосконалення силової здібності в професійній діяльності для реалізації силовим якостям у змагальній діяльності.

Поява наукових досліджень, в яких будуть чітко розділені методичні підходи системи бойового хортингу до загальної і спеціальної технічної, фізичної, стратегічно-тактичної, теоретичної, вольової, моральної та інших видів підготовки чоловіків і жінок, дозволить більш якісно підготувати співробітників поліції до професійної діяльності. Теоретичні та експериментальні викладки повинні визначати специфіку підготовки спортсменів не тільки різної статі, але і різного віку, спортивної кваліфікації і вагових категорій. Для цієї мети знадобиться розподілити спортсменів за групами, що мають однакові вагові категорії.

Управління спортивними результатами в бойовому хортингу, досягнутими в даний час, пред'являє виключно високі вимоги до фізичної підготовленості співробітників поліції. Якісно новий рівень досягнення завжди вимагає нового рівня розвитку фізичних якостей співробітників [95–99]. Постійне зростання рівня розвитку фізичних якостей – неодмінна умова для підвищення тренувальних навантажень. Для забезпечення фізичної підготовленості спортсменів, слід з'ясувати, які рухові якості переважно проявляються в обраному спортивному прийомі бойового хортингу в цілому, потім які рухові якості переважно проявляються у частинах і фазах спортивного прийому, і, нарешті, встановити характер роботи окремих груп м'язів. Переважна участь частин тіла в бойовому хортингу визначається також шляхом порівняння сили і швидкості різних груп м'язів у співробітників поліції, що досягли видатних результатів, і у менш досвідчених співробітників. Визначаючи фізичні вправи для розвитку рухових якостей, необхідних для досягнення успіху в бойовому хортингу, треба мати на увазі відповідні вимоги, що пред'являються ними до вегетативних функцій організму.

Аналіз спеціальної літератури з даної проблеми показав, що в теорії і практиці підготовки співробітників поліції недостатньо приділяється належної уваги до фізичної підготовки, що знижує якість процесу управління спортивними досягненнями. Фізична підготовка або рухові якості – це функціональні властивості організму, які визначають ефект рухової діяльності, тобто працездатність співробітників поліції. Формування необхідних даних у спортивній практиці системи бойового хортингу слід починати на всіх етапах підготовки: підготовчому, змагальному, перехідному періодах. Першим слід почати зі змагального етапу, а саме, важливо встановити показники, визначальну спортивну працездатність співробітників поліції у змагальному періоді, і створити такі умови, при яких можливі ці м'язові прояви.

Функціональна підготовленість співробітників поліції засобами бойового хортингу

Функціональний стан співробітника поліції є складовою частиною поняття «функціональна підготовленість», і розрізняються ці поняття за педагогічною сутністю. «Функціональна підготовленість» має на увазі рівень готовності організму до виконання фізичних навантажень і відображає ступінь науково-обґрунтованого застосування засобів фізичного виховання.

Функціональна підготовленість розглядається як багатофакторна система, що включає в себе такі узагальнені властивості організму, як потужність, ємність, що мобілізуються, реалізація, економічність, відновлюваність, рухливість, функціональна стійкість. Основне завдання управління навчально-тренувальним процесом у фізичній підготовці полягає в оптимальному поєднанні засобів і методів підготовки на основі наукового контролю фізичної та функціональної підготовленості співробітників поліції.

Досягнення високих показників співробітників поліції можливе лише за умови чіткого планування на різних етапах підготовки. Загальнотеоретичні основи вимог до раціональної побудови спортивного тренування, визнані фахівцями різних регіонів і спеціалізацій, викладені в роботах провідних фахівців теорії та методики бойового хортингу.

Основні закономірності підготовки співробітників поліції у сфері спортивного тренування з бойового хортингу зобов'язують:

максимізувати дієвість і результативність тренувального процесу з бойового хортингу в напрямі поглибленої індивідуалізованої підготовки співробітників поліції;

забезпечувати всебічність змісту спортивного тренування, обрану спрямованість і разом з тим єдність її різних сторін (в тому числі загальної і спеціальної підготовки), які збалансуються в залежності від динаміки тренувального процесу, особливостей його стадій, періодів, етапів;

гарантувати граничну безперервність тренувального процесу з бойового хортингу, що досягається суворою регулярністю тренувальних дій, які впорядковані в настільки ущільненому режимі, що викликають перманентну кумуляцію ефекту тренування на всьому його протязі аж до цілорічних і багаторічних масштабів;

органічно поєднувати поступовість і граничність у нарощуванні розвивально-тренувальних навантажень, адаптивне (тобто, відповідне стадіям) і вести з тим максимізує регулювання їх динаміки (що виражено зовні в її хвилеподібності і ступінчастості), а також випереджає й адаптивне моделювання змагальної діяльності з бойового хортингу в процесі тренування;

послідовно структурувати тренувальний процес у формі малих (мікро), середніх (мезо-) і великих (макро-) циклів, співвідносячи їх з закономірностями розвитку підготовленості співробітників поліції і системою спортивних змагань з бойового хортингу.

Планування підготовки співробітників поліції здійснюється з урахуванням завдань, які необхідно буде вирішувати у процесі тренувальної діяльності. До числа основних завдань відносяться: підвищення загальної і спеціальної фізичної підготовленості, вдосконалення техніко-тактичної майстерності, підвищення функціональних можливостей організму співробітників поліції тощо.

Ефективність планування підготовки співробітників поліції може бути забезпечена при обліку таких основних вимог:

1) всебічності. Планування має охоплювати всі сторони підготовки, в тому числі пов'язані з тренувальною та змагальною діяльністю в бойовому хортингу, відновними заходами, зовнішніми умовами тренування тощо;

2) конкретності. В ході підготовки завжди повинні вирішуватися конкретні завдання – досягнення певного рівня підготовленості в цілому і за окремими компонентами, підготовка до конкретних змагань, до зустрічей з ймовірними противниками тощо;

3) оптимізації підготовки. Досягнення конкретної мети за рахунок мінімальних тренувальних впливів, відповідність між можливостями офіцера (його стан) і фактичними тренувальними навантаженнями.

В даний час у практичній роботі тренери стали використовувати метод цільового програмування. Цей метод має на увазі, що відправним показником при плануванні приймається конкретний результат, тобто кінцевий спортивний результат в бойовому хортингу.

Далі розробляється структура додатків, що забезпечують досягнення запланованого результату, і система проміжних доданків. І тільки потім формується система засобів і методів, за допомогою яких досягається кожна з проміжних і кінцевих цілей. Плануючи конкретний кінцевий результат, необхідно визначити показники змагальної діяльності з бойового хортингу, які повинні відповідати запланованому результату. Не менш важливе планування показників загальної і спеціальної фізичної підготовленості, функціональної готовності, а також психологічного стану організму співробітників поліції.

Переваги системно-структурного підходу при використанні методу цільового програмування полягають у наступному:

1) конкретність: а) кожна якість розвивається до того рівня, який необхідний, щоб забезпечити запланований результат; б) всі тренувальні вправи бойового хортингу підбираються так, щоб досягти саме цього (не більше і не менше) рівня даної якості.

2) контрольованість. Наявність проміжних тестів дає можливість кілька разів на місяць контролювати правильність ходу підготовки, порівнювати досягнуті показники з плановими й оцінювати якість виконаної роботи.

3) можливість аналізу. По закінченні кожного періоду підготовки з'являється можливість його докладного аналізу. Можна детально оцінювати все, що вдалося досягти на кожному етапі підготовки, в ході розвитку тієї чи іншої якості.

4) можливість вдосконалення. За підсумками такого аналізу можна внести необхідні корективи у план наступного періоду підготовки. Якщо ж у співробітників поліції є попередні плани і результати їх виконання, за минулі 2–3 роки, то управляти їх підготовкою можна досить впевнено. Подібний підхід до планування, вимагає від інструктора з бойового хортингу детального вивчення організму співробітників поліції, особливостей його розвитку, перспективи вдосконалення різних сторін підготовленості, і на базі цих показників формування індивідуального підходу для кожного співробітника поліції. При плануванні тренувального процесу з бойового хортингу пропонується дотримуватися наступної технології. До планування слід приступати, лише всебічно проаналізувавши результати попереднього періоду підготовки і комплексного обстеження стану організму співробітників поліції.

При побудові тренувального процесу співробітників поліції необхідно враховувати, що тільки при ускладненні тренувальної програми від одного етапу до іншого можна досягти зростання фізичних і техніко-тактичних здібностей співробітників поліції, підвищення функціональних можливостей усіх систем його організму.

Теорія і методика бойового хортингу пропонує виділяти наступні напрями інтенсифікації тренувального процесу на шляху спортивного вдосконалення:

- планомірне збільшення сумарного обсягу тренувальної роботи, що виконується протягом окремого тренувального року або макроциклу;

- сучасна вузька спортивна спеціалізація, що знаходиться у відповідності з межами етапу максимальної реалізації індивідуальних можливостей;

- поступове збільшення загальної кількості тренувальних занять з бойового хортингу в мікроциклах;

 - планомірне збільшення в мікроциклах тренувальних занять з великими навантаженнями;

 - планомірне збільшення в тренувальному процесі кількості занять з бойового хортингу виборчої спрямованості, що викликають глибоку мобілізацію функціональних можливостей організму;

 - широке використання жорстких тренувальних режимів, що сприяють приросту спеціальної витривалості, а також значне розширення змагальної практики на завершальних етапах спортивного вдосконалення;

 - збільшення загальної кількості основних змагань, що відрізняються високим психологічним напруженням, жорсткою конкуренцією;

 - поступове введення додаткових засобів, стимулюючих працездатність, які прискорюють процеси відновлення після напружених навантажень, що збільшують реакцію організму на навантаження;

 - планомірне збільшення психічної напруженості в тренувальному процесі, створення мікроклімату змагань і жорсткої конкуренції в занятті.

У той же час навантаження, що застосовуються в тренувальному процесі з бойового хортингу, які практично досягли своєї межі, то подальше збільшення цих навантажень може негативно відбитися на ефективності тренувального процесу та здоров'ї співробітників поліції.

Висновок. У даний час планування вдосконалення майстерності співробітників поліції здійснюється з урахуванням повноцінної реалізації можливостей і особливостей організму кожного з співробітника в конкретних умовах підготовки. Навантаження, що задаються співробітникам, повинні відповідати спадковій схильності організму до конкретної службово-прикладної діяльності, до рівня тренуваності в бойовому хортингу, поточному стану, умовам підготовки з встановленням напрямів, принципів, критеріїв і факторів її індивідуалізації. Встановлення відповідності індивідуальних можливостей організму співробітників поліції заданим навантаженням і умовам їх виконання, є одним з перспективних напрямів оптимізації процесу спортивної підготовки співробітників поліції. Індивідуалізація – провідний принцип спортивної підготовки у системі бойового хортингу, в основі якого лежить облік і реалізація особливостей і можливостей конкретних співробітників поліції при виконанні тренувальних навантажень у різних структурах багаторічної

підготовки. Це дозволяє виявити схильність і перспективність співробітників поліції до конкретного виду діяльності, розробити моделі різного рівня, вирішити питання відбору та професійної орієнтації, структури і змісту етапів багаторічної підготовки, макроциклів і періодів річної підготовки, мезоциклів, мікроциклів, тренувальних занять і їх частин.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойовий хортинг – національний вид спорту і школа підготовки українського воїна / І. Суліма, Е. Єрмоєнко, К. Кукушкін, С. Полторацький // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 71–82.
2. Бойовий хортинг – система національно-патріотичного виховання дітей та молоді / О. Бухтіяров, Е. Єрмоєнко, О. Буток, В. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 61–70.
3. Бойовий хортинг – фундаментальний осередок воїнських традицій української землі / С. Параниця, Е. Єрмоєнко, Г. Коломоєць, В. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 105–115.
4. Бойовий хортинг у впровадженні науково-методичної літератури з рекреації, фізичної реабілітації і художніх творів спортсменами підліткового та студентського віку / С. Бадьора, Е. Єрмоєнко, М. Тимчик, В. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць. – 2018. – Вип. 9. – С. 190–199.
5. Бойовий хортинг у закладах загальної середньої освіти / О. М. Гречаний, Е. А. Єрмоєнко, Ю. В. Черпак, І. В. Суліма // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіти», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 544–553.
6. Бойовий хортинг у комплексі функціональної та професійної підготовки курсантів до служби в правоохоронних органах / В. А. Гришук, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Чмелюк, В. Р. Біла, О. А. Бухтіяров // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 14–28.
7. Бойовий хортинг у методиці вдосконалення силових якостей спортсменів різного віку / А. Литвиненко, Е. Єрмоєнко, О. Остапенко, В. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 214–222.
8. Бойовий хортинг у програмі навчання і професійно-прикладної підготовки курсантів правоохоронних спеціальностей закладів вищої освіти України / В. Біла, Е. Єрмоєнко, В. Гришук, О. Бухтіяров // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 6–19.
9. Бойовий хортинг у системі підготовки співробітників правоохоронних органів до протидії незаконному переміщенню товарів у районах здійснення операції об'єднаних сил / В. В. Чмелюк, Е. А. Єрмоєнко, В. Р. Біла, В. В. Бондарчук, С. П. Бобік // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіти», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 513–527.
10. Бойовий хортинг у системі фізичного виховання студентів і курсантів / Е. Єрмоєнко, В. Чмелюк, В. Біла, В. Гришук // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 52–60.
11. Бойовий хортинг у системі фізичного виховання студентів і курсантів / В. В. Чмелюк, Е. А. Єрмоєнко, В. Р. Біла, В. А. Гришук, О. А. Бухтіяров // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 72–95.
12. Бойовий хортинг як засіб виховання справедливості в молодших школярів у процесі гурткових занять / С. Болтівець, Е. Єрмоєнко, О. Остряньська, В. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 148–160.
13. Бойовий хортинг як засіб військово-прикладної та фізичної підготовки особового складу підрозділів з протидії незаконному переміщенню товарів у районах здійснення операції об'єднаних сил на сході України / Е. А. Єрмоєнко, С. С. Полторацький, І. В. Суліма, О. І. Марченко // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 43–58.
14. Бойовий хортинг як засіб фізичної і психологічної підготовки та формування професійних якостей курсантів і працівників правоохоронних органів / О. Буток, Е. Єрмоєнко, С. Болтівець, В. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 220–231.
15. Бойовий хортинг як засіб формування в школярів фізичних здібностей як основи тверезого способу життя в майбутній життєдіяльності / О. Остапенко, М. Зубалій, Е. Єрмоєнко, М. Тимчик // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 166–172.
16. Бойовий хортинг як система морально-етичного виховання особистості / Т. Федорченко, Е. Єрмоєнко, І. Суліма, С. Полторацький // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 42–51.
17. Гречана Л. О. Бойовий хортинг у системі початкової школи закладів загальної середньої освіти / Л. О. Гречана, Е. А. Єрмоєнко, С. М. Солодько // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіти», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 554–563.
18. Гришук В. Л. Бойовий хортинг як засіб професійно-прикладної підготовки правоохоронців до виконання службово-бойових завдань з протидії контрабанді у районах здійснення операції об'єднаних сил / В. Л. Гришук, Е. А. Єрмоєнко, О. А. Бухтіяров // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції

- об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 59–73.
19. Гришук В. Л. Бойовий хортинг як засіб професійно-прикладної, функціональної підготовки студентів, курсантів і слухачів спеціалізованих закладів вищої освіти та співробітників правоохоронних органів / В. Л. Гришук, Е. А. Єрмоєнко // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіт», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 537–544.
20. Довгань Н. Бойовий хортинг як інструмент соціалізації студентів закладів вищої освіти / Н. Довгань, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 177–186.
21. Єрмоєнко В. Засоби профілактики основних стоматологічних захворювань у студентів, курсантів, спортсменів бойового хортингу та співробітників правоохоронних органів / В. Єрмоєнко, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 116–126.
22. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг – професійно-прикладний вид спорту правоохоронних органів України : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, Національна федерація бойового хортингу України. – К : ГС «НФБХУ», 2020. – 203 с.
23. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг у системі професійної підготовки співробітників правоохоронних органів / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 28–40.
24. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як ефективний засіб військово-патріотичного виховання школярів і студентів / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 31–39.
25. Єрмоєнко Е. Бойовий хортинг як засіб оптимізації функціональної підготовки студентів і курсантів спеціалізованих закладів вищої освіти та співробітників правоохоронних органів / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 19–33.
26. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб професійно-психологічної підготовки співробітників правоохоронних органів України : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, Нац. федерація бойового хортингу України. – К : ГС «НФБХУ», 2020. – 138 с.
27. Єрмоєнко Е. Витоки та історія розвитку бойового хортингу в Україні і за кордоном / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 55–70.
28. Єрмоєнко Е. А. Виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів у процесі занять бойовим хортингом / Е. А. Єрмоєнко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / Фізична культура і спорт». – 2019. – Вип. 10 (118). – С. 49–56.
29. Єрмоєнко Е. А. Виховна система бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2018. – Вип. 9. – С. 156–171.
30. Єрмоєнко Е. А. Виховний потенціал та філософська основа бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 8. – С. 147–157.
31. Єрмоєнко Е. А. Військово-патріотичне виховання старшокласників засобами бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко, К. М. Кукушкін // К. : Паливода А. В., 2020. – 1110 с.
32. Єрмоєнко Е. А. Військово-прикладний і бойовий хортинг у системі професійної підготовки допризовної молоді, військовослужбовців та правоохоронців / Е. А. Єрмоєнко, С. С. Полторацький // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіт», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 527–533.
33. Єрмоєнко Е. Всесвітнє українське земляцтво та діаспора у сприянні розвитку бойового хортингу / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 56–79.
34. Єрмоєнко Е. А. Значимість цінностей фізичної культури та основ здоров'я для студентів і курсантів, які займаються бойовим хортингом. *Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць.* К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2019. Вип. 11 (119) 19. С. 71–79.
35. Єрмоєнко Е. А. Кваліфікаційна система бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, Національна федерація бойового хортингу України. – К : ГС «НФБХУ», 2020. – 155 с.
36. Єрмоєнко Е. А. Комплексне використання потенціалу бойового хортингу для забезпечення національної безпеки України в умовах зовнішньої агресії / Е. А. Єрмоєнко // Актуальні проблеми забезпечення національної безпеки та спрощення процедур міжнародної торгівлі : зб. тез IV наук.-практ. інтернет-конфе., 25-31 травня 2020 р., м. Ірпінь – м. Хмельницький / Мін-во фінансів України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Хмельницький : Науково-дослідний центр митної справи, 2020. – С. 18–23.
37. Єрмоєнко Е. А. Концепція розвитку бойового хортингу в системі освіти України : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, ГС «Національна федерація бойового хортингу України. – К.: ГС «НФБХУ», 2020. – 122 с.

38. Єрмоєнко Е. Медико-біологічні та морфофункціональні особливості бойового хортингу у процесі виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 112–121.
39. Єрмоєнко Е. Медико-фізіологічні чинники самоконтролю за фізичним навантаженням на тренуваннях з бойового хортингу у процесі виховання фізичної культури студентів / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 127–138.
40. Єрмоєнко Е. А. Навчальна програма з бойового хортингу для позашкільних навчальних закладів : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Ун-т ДФС України, [та ін.]. – К. : ПАЛИВОДА А. В., 2020. – 521 с.
41. Єрмоєнко Е. А. Навчальна програма з бойового хортингу для учнів 1–11 класів закладів загальної середньої освіти : навч.-метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко. – К. : Паливода А. В., 2020. – 280 с.
42. Єрмоєнко Е. А. Наукове обґрунтування психолого-педагогічних умов виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів у процесі занять бойовим хортингом [Електронний ресурс] / Е. А. Єрмоєнко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / фізична культура і спорт /» – 2020. – Вип. 3(123). – С.47–56. – Режим доступу : [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.3\(123\).09](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.3(123).09)
43. Єрмоєнко Е. А. Основоположні принципи бойового хортингу. *Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць*. К. : Паливода А. В. 2018. Вип. 9. С. 22–31.
44. Єрмоєнко Е. А. Особливості самовиховання в бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 40–55.
45. Єрмоєнко Е. А. Особливості фізичної і психологічної підготовки та формування професійних якостей курсантів і працівників правоохоронних органів засобами бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 39–42.
46. Єрмоєнко Е. А. Правомірність застосування службово-прикладних прийомів фізичного впливу системи бойового хортингу в екстремальних умовах соціального характеру у межах необхідної самооборони / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 95–110.
47. Єрмоєнко Е. А. Психічні процеси в бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 63–72.
48. Єрмоєнко Е. А. Система фізичного виховання спортсменів бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 8. – С. 187–205.
49. Єрмоєнко Е. А. Теоретико-методичні засади виховання наполегливості в молодших школярів у процесі занять бойовим хортингом : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Ін-т проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 191 с.
50. Єрмоєнко Е. Філософія бойового хортингу / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 82–104.
51. Єрмоєнко Е. Формування фізичної культури та цінностей здорового способу життя студентської молоді як передумова спортивних успіхів у бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 261–274.
52. Єрмоєнко Е. А. Хортинг – національний вид спорту України: метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко. – К. : Паливода А. В., 2014. – 1064 с.
53. Івашковський В. Психомоторика та психо-фізіологічні особливості підготовки спортсменів бойового хортингу / В. Івашковський, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 130–138.
54. Кукушкін К. М. Методика військово-патріотичного виховання школярів у процесі занять бойовим хортингом / К. М. Кукушкін, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 6–14.
55. Лях В. Інноваційні підходи у боротьбі «Лява на лаву» з учнями козацьких класів і спортсменів бойового хортингу / В. Лях, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 164–176.
56. Методика викладання бойового хортингу для студентів та курсантів закладів вищої освіти правоохоронної спрямованості / Е. Єрмоєнко, В. Чмелюк, В. Гришук, С. Бадьора. // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 196–219.
57. Остряньська О. Бойовий хортинг у впровадженні творчих здобутків передового регіонального педагогічного досвіду формування у старших дошкільників соціально-комунікативних умінь у театралізованій діяльності з використанням хортинг-ляльок / О. Остряньська, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 173–186.

58. Петрочко Ж. Бойовий хортинг як засіб виховання патріотизму у школярів і студентів / Ж. Петрочко, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 34–45.
59. Петрочко Ж. В. Хортинг – школа сили і честі юного українця : метод. посіб. / Ж. В. Петрочко, Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Мін-во молоді та спорту України, Нац. академія педагогічних наук України, Ін-т проблем виховання. – К. : Паливода А. В., 2016. – 544 с.
60. Присяжнюк С. Бойовий хортинг та проблема активного відпочинку спортсменів у різні вікові періоди / С. Присяжнюк, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 206–218.
61. Психологічні та соціальні основи виховання особистості у системі бойового хортингу / Н. Зубалій, М. Зубалій, Е. Єрмоєнко, В. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 122–129.
62. Пустолякова Л. Бойовий хортинг у системі навчання фізичних вправ загального розвитку та спеціально-підготовчих вправ на заняттях з фізичного виховання у закладах вищої освіти / Л. Пустолякова, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 187–195.
63. Силова підготовка школярів 14-17 років на уроках фізичної культури з елементами бойового хортингу / Е. Єрмоєнко, С. Болтівець, І. Суліма, В. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 158–165.
64. Сичов С. Бойовий хортинг та особливості оптимізації управління атлетичним тренуванням у процесі спортивної діяльності / С. Сичов, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 219–225.
65. Чмелюк В. В. Бойовий хортинг у підрозділах державної митної служби для підготовки співробітників до протидії незаконному переміщенню товарів у районах здійснення операції об'єднаних сил на сході України / В. В. Чмелюк, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Бондарчук // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, УН-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 7–25.
66. Yeromenko E. Combat horting and culture of athletes / E. Yeromenko // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 94–102.

REFERENCES

67. Badiora, S. M., Yeromenko, E. A., Tymchuk, M. V., Yeromenko, V. E. (2018). *Boyovyi khortyng u vprovadzheni naukovo-metodychnoi literatury z rekreatsii i fizychnoi reabilitatsii sportsmeniv pidlitkovoho ta studentskoho viku* [Combat horting in the introduction of scientific and methodological literature on recreation and physical rehabilitation by adolescent and student athletes]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu: Issue 9* (pp. 190–199). Kyiv: Palyvoda A. V.
68. Boltivets, S. I., Yeromenko, E. A., Ostrianska, O. A., Yeromenko, V. E. (2018). *Boyovyi khortyng yak zasib vykhovannia spravedlyvosti v molodshykh shkoliariv u protsesi hurtkovykh zaniat* [Combat horting as a means of educating justice in junior high school students in the process of group classes]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu: Issue 9* (pp. 148–160). Kyiv: Palyvoda A. V.
69. Bukhtiyarov, O. A., Yeromenko, E. A., Butok, O. V., Yeromenko, V. E. (2018). *Boyovyi khortyng – systema natsionalno-patriotychnoho vykhovannia ditey ta molodi* [Combat horting is a system of national-patriotic education of children and youth]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu: Issue 9* (pp. 61–70). Kyiv: Palyvoda A. V.
70. Chmeliuk, V. V., Yeromenko, E. A., Bondarchuk V. V. (2020). *Boyovyi khortyng u pidrozdilakh derzhavnoi mytnoi sluzhby dlia pidhotovky spivrobitynkiv do protydii nezakonnomu peremishchenniu tovariv u rayonakh zdiysnennia Operatsii obyednanykh syl na skhodi Ukrainy* [Combat horting in the units of the State Customs Service to prepare employees to combat the illegal movement of goods in the areas of the Joint Forces Operation in eastern Ukraine]. *Protydiya Nezakonnomu peremishchenniu tovariv v rayonakh zdiysnennia Operatsii obyednanykh syl : tezy dop. nauk.-prakt. seminaru (15 travnia 2020 roku)*. Irpin. Universytet DFS Ukrainy. P. 7–25.
71. Ivashkovskiy, V. V., Yeromenko, E. A. (2017). *Psykhomotoryka ta psykho-fizyologichni osoblyvosti pidgotovky sportsmeniv boyovogo khortyngu* [Psychomotor skills and psycho-physiological features of training of combat horting athletes]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu: Issue 8* (pp. 130–138). Kyiv: Palyvoda A. V.
72. Gryshchuk, V. L., Yeromenko, E. A., Bukhtiyarov, O. A. (2020). *Boyovyi khortyng yak zasib profesiyno-prykladnoi pidgotovky pravookhorontsiv do vykonannia sluzhbovo-boyovykh zavdan z protydii kontrabandi u rayonakh zdiysnennia Operatsii obyednanykh syl* [Combat horting as a means of professional and applied training of law enforcement officers to perform combat missions to combat smuggling in the areas of the Joint Forces Operation]. *Protydiya Nezakonnomu peremishchenniu tovariv v rayonakh zdiysnennia Operatsii obyednanykh syl : tezy dop. nauk.-prakt. seminaru (15 travnia 2020 roku)*. Irpin. Universytet DFS Ukrainy. P. 59–73.
73. Lytvynenko, A. M., Yeromenko, E. A., Ostapenko, O. I., Yeromenko, V. E. (2018). *Boyovyi khortyng u metodytsi vdoskonalennia sylovykh yakosti sportsmeniv riznogo viku* [Combat horting in the method of improving the strength of athletes of different ages]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu: Issue 9* (pp. 214–222). Kyiv: Palyvoda A. V.
74. Yeromenko, E. A. (2020). *Boyovyi khortyng – profesiyno-prykladnyi vyd sportu pravookhoronnykh organiv Ukrainy : monografiya* [Combat horting is a professionally applied sport of law enforcement agencies of Ukraine: monograph]. *Min-vo osvity i nauky Ukrainy, Universytet DFS Ukrainy, Nats. federatsia boyovogo khortyngu Ukrainy*. – K. : GS «NFBKHU», 2020. – 203 p.
75. Yeromenko, E. A. (2017). *Boyovyi khortyng yak zasib optymizatsii funktsionalnoi pidgotovky studentiv i kursantiv spetsializovanykh zakladiv vyschoi osvity ta spivrobitynkiv pravookhoronnykh organiv* [Combat horting as a

means of optimizing the functional training of students and cadets of specialized higher education institutions and law enforcement officers]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*: Issue 8 (pp. 19–33).

76. Yeromenko, E. A. (2020). *Boyovyi khortyng yak zasib profesiyno-psykholohichnoi pidgotovky spivrobotnykiv pravoohoronnykh organiv Ukrainy : monografia* [Combat horting as a means of professional and psychological training of law enforcement officers of Ukraine: monograph]. Min-vo osvity i nauky Ukrainy, Universytet DFS Ukrainy, Nats. federatsia boyovogo khortyngu Ukrainy. – K. : GS «NFBKHU», 2020. – 138 p.

77. Yeromenko, E. A. (2019). *Vykhovannia fizychnoi kultury ta osnov zdorovya studentiv u protsesi zanyat boyovym khortyngom* [Education of physical culture and basics of students' health in the process of combat horting] *Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University*. Seris No 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports): Sb. scientific works. – K.: Publishing house of National Pedagogical Dragomanov University. – Issue. 10 (118) 19. P. 49–56.

78. Yeromenko, E. A., Kukushkin, K. M. (2020). *Viyskovo-patriotychne vykhovannia starshoklasnykiv zasobamy boyovogo khortyngu : monografia* [Military-patriotic education of high school students by means of combat horting: monograph]. K. : Palyvoda A. V., 2020. 1110 p.

79. Yeromenko, E. A. (2017). *Vsesvitnie ukrainske zemliatstvo ta diaspora u sprianni rozvytku boyovogo khortyngu* [World Ukrainian fellowship and diaspora in promoting the development of combat horting]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*: Issue 8 (pp. 56–79).

80. Yeromenko, E. A. (2019). *Znachymist tsinnosti fizychnoi kultury ta osnov zdorovya dlya studentiv i kursantiv, yaki zaymayutsya boyovym khortyngom* [Importance of values of physical culture and bases of health for students and cadets who are engaged in combat horting]. *Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University*. Seris No 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports): Sb. scientific works. – K.: Publishing house of National Pedagogical Dragomanov University. – Issue. 11 (119) 1. P. 71–79.

81. Yeromenko, E. A. (2020). *Kvalifikatsiyna systema boyovoho khortynhu : monografia* [Qualification system of combat horting: monograph]. Min-vo osvity i nauky Ukrainy, Universytet DFS Ukrainy, Nats. federatsia boyovogo khortyngu Ukrainy. – K. : GS «NFBKHU», 2020. – 155 p.

82. Yeromenko, E. A. (2020). *Kompleksne vykorystannia potentsialu boyovoho khortynhu dlia zabezpechennia natsionalnoi bezpeky Ukrainy v umovakh zovnishnioyi agresii* [Comprehensive use of the potential of combat horting to ensure the national security of Ukraine in the face of external aggression]. *Aktualni problemy zabezpechennia natsionalnoi bezpeky ta sproshchennia protsedur mizhnarodnoi torhivli : zb. tez IV nauk.-prakt. internet-konf. (m. Irpin – m. Khmelnytskyi, 25-31 travnia 2020 r.)*. Khmelnytskyi: Naukovo-doslidnyi tsentr mytnoi spravy, 2020. P. 18–23.

83. Yeromenko, E. A. (2020). *Kontseptsiya rozvytku boyovoho khortynhu v systemi osvity Ukrainy : monografia* [The concept of combat horting development in the education system of Ukraine: monograph]. Min-vo osvity i nauky Ukrainy, Universytet DFS Ukrainy, Nats. federatsia boyovogo khortyngu Ukrainy. – K. : GS «NFBKHU», 2020. – 122 p.

84. Yeromenko, E. A. (2020). *Navchalna prohrama z boyovoho khortynhu dlya pozashkilnykh navchalnykh zakladiv : monografia* [Curriculum on combat horting for out-of-school educational institutions: monograph]. Min-vo osvity i nauky Ukrainy, Universytet DFS Ukrainy, [ta in.]. – K. : Palyvoda A. V., 2020. – 521 p.

85. Yeromenko, E. A. (2020). *Navchalna prohrama z boyovogo khortynhu dlya uchniv 1–11 klasiv zakladiv zagalnoi serednyoi osvity* [Combat horting curriculum for students of grades 1–11 of general secondary education institutions]: training manual.– Kyiv: Palyvoda A. V.. p. 280.

86. Yeromenko, E. (2020). *Naukove obhruntuvannia psykholoho-pedahohichnykh umov vykhovannia fizychnoi kultury ta osnov zdorovya studentiv u protsesi zanyat boyovym khortynhom* [Scientific substantiation of the psychological and pedagogical conditions of education of physical culture and fundamentals of students' health in the process of combat horting]. *Scientific Journal of National Pedagogical Dragomanov University. Series 15. Scientific and Pedagogical Problems of Physical Culture (physical Culture and Sports)*, (3(123), 47-56. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.3\(123\).09](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.3(123).09).

87. Yeromenko, E. A. (2020). *Osoblyvosti fizychnoi i psykholohichnoi pidgotovky ta formuvannia profesiynykh yakosti kursantiv i pratsivnykiv pravoohoronnykh organiv zasobamy boyovoho khortynhu* [Features of physical and psychological training and formation of professional qualities of cadets and law enforcement officers by means of combat horting]. *Protydiya Nezakonnomu peremischenniu tovariv v rayonakh zdiysnennia Operatsii obyednanykh syl : tezy dop. nauk.-prakt. seminaru (15 travnia 2020 roku)*. Irpin. Universytet DFS Ukrainy. P. 39–42.

88. Ostapenko, O. I., Zubaliy, M. D., Yeromenko, E. A., Tymchyk, M. V. (2017). *Boyovyi khortyng yak zasib formuvannia v shkoliariv fizychnykh zdibnosti yak osnovy tverezogo sposobu zhyttia v maybutniy zhyttediyalnosti* [Combat horting as a means of forming physical abilities in schoolchildren as the basis of a sober lifestyle in future life]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*: Issue 8 (pp. 166–172). Kyiv: Palyvoda A. V.

89. Ostrianska, O. A., Yeromenko, E. A. (2017). *Boyovyi khortyng u vprovadzhenni tvorchykh zdotukiv peredovogo regionalnogo pedagogichnogo dosvidu formuvannia u starshykh doshkilnykiv sotsialno-komunikatyvnykh umin u teatralizovaniy diyalnosti z vykorystanniam khortyng-lialioik* [Combat horting in the implementation of creative achievements of advanced regional pedagogical experience in the formation of senior preschoolers' social and communicative skills in theatrical activities with the use of horting puppets]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*: Issue 8 (pp. 173–186). Kyiv: Palyvoda A. V.

90. Paranytsia, S. P., Yeromenko, E. A., Kolomojets, H. A., Yeromenko, V. E. (2018). *Boyovyi khortyng – fundamentalnyi oseredok voinskykh tradytsiy ukrainskoi zemli* [Combat horting is a fundamental center of military traditions of the Ukrainian land]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu: Issue 9* (pp. 102–111). Kyiv: Palyvoda A. V.
91. Petrochko, Zh. V., Yeromenko, E. A. (2017). *Boyovyi khortyng yak zasib vykhovannia patriotyzmu u shkolariv i studentiv* [Combat horting as a means of educating patriotism in schoolchildren and students]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu: Issue 8* (pp. 34–45). Kyiv: Palyvoda A. V.
92. Petrochko, Zh. V. & Yeromenko, E. A. (2016). *Khortynh – shkola syly i tchesti yunoho ukrainsia* [Horting is the school of power and honor of young Ukrainian]. Kyiv: Palyvoda A. V.
93. Prysiazhniuk, S. I., Yeromenko, E. A. (2017). *Boyovyi khortyng ta problema aktyvnogo vidpochynku sportsmeniv u rizni vikovi periody* [Combat horting and the problem of active recreation of athletes at different ages]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu: Issue 8* (pp. 206–218). Kyiv: Palyvoda A. V.
94. Savchenko A. *Combat horting – educational practice for young people* / A. Savchenko, E. Yeromenko // *Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 88–95.*
95. Sychov, S. O., Yeromenko, E. A. (2017). *Boyovyi khortyng ta osoblyvosti optymizatsii upravlinnia atletychnym trenuvanniam u protsesi sportyvnoi diyalnosti* [Combat horting and features of optimization of athletic training management in the process of sports activity]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu: Issue 8* (pp. 219–225). Kyiv: Palyvoda A. V.
96. Zubaliy, N. P., Zubaliy, M. D., Yeromenko, E. A., Yeromenko, V. E. (2017). *Psykhologichni ta sotsialni osnovy vykhovannia osobystosti u systemi boyovogo khortyngu* [Psychological and social bases of personality education in the system of combat horting]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu: Issue 8* (pp. 122–129). Kyiv: Palyvoda A. V.
97. Bila, V. R., Yeromenko, E. A., Gryshchuk, V. L., Bukhtiyarov, O. A. *Boyovyi khortyng u program navchannia i profesiyno-prukladnoi pidgotovky kursantiv pravoohoronnykh spetsialnostei zakladiv vyshchoi osvity Ukrainy* [Combat horting in the program of training and professional and applied training of cadets of law enforcement specialties of higher education institutions of Ukraine]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu: Issue 11* (pp. 6–19). Kyiv: Palyvoda A. V.
98. Griban, G., Yahupov, V., Svystun, V., Dovgan, N., Yeromenko, E., Udych, Z., Zhuravlov, I., Kushniriuk, S., Semeniv, B., Konovalska, L., Skoruy, O., Grokhova, G., Hres, M., Khrystenko, D., & Bloschynskiy, I. (2020). Dynamics of the students' physical fitness while studying at higher educational institutions. *International Journal of Applied Exercise Physiology*, 9(9), 147-156. Retrieved from <http://www.ijaep.com/index.php/IJAE/article/view/1137>.
99. Chmeliuk, V. V., Yeromenko, E. A., Bila, V. R., Bondarchuk, V. V., Bobik, S. P. (2020). *Boyovyi khortyng u systemi pidgotovky spivrobotnykiv pravoohoronnykh orhaniv do protyidii nezakonnomu peremishchenniu tovariv u rayonakh zdiysnennia Operatsii obyednanykh syl* [Combat horting in the system of training law enforcement officers to combat the illegal movement of goods in the areas of the joint forces operation] / *Shliakhy udoskonalennia profesiynykh kompetentnosti fakhivtsiv v umovakh syohodennia : mater. mizhnar. nauk.-prakt. Internet-konf. 28-29 travnia 2020 r. / Min-vo osvity i nauky Ukrainy, Derzh. nauk. ustanova «Instytut modernizatsii zmistu osvity»*, [ta in.]. – Kyiv. – P. 513–527.

БОЙОВИЙ ХОРТИНГ – ВИХОВНА СИСТЕМА ШКОЛЯРІВ УКРАЇНИ

Єрмоєнко Е. А.,

Університет ДФС України, м. Ірпінь

Гречаний О. М.

Київська інженерна гімназія

Актуальність наукового дослідження. Бойовий хортинг – це виховна система учнівської молоді України від молодшого до старшого шкільного віку. Він універсальний та унікальний, а головне – має наше, національне коріння з епохи славетного козацтва Запорозької Січі. Національно-культурна ідентифікація – найважливіший елемент патріотичного виховання й збереження національної самобутності українців. Сьогодні в Україні активно відроджується та розвивається напрям національного виду боротьби бойовий хортинг. Бойовий хортинг уже здобув широку популярність і ним займаються тисячі дітей, адже він поступово знаходить все більше своїх прихильників [1–13; 19–27]. Отже, сьогодні бойовий хортинг став важливим компонентом формування й становлення фізичної культури та спорту в Україні. На сьогодні для вдосконалення системи масової фізичної культури й спорту в державі є сенс упроваджувати бойовий хортинг, який має багатовікові традиції та враховує кліматогеографічні, національно-культурні особливості регіонів нашої країни.

Єрмоєнко Едуард Анатолійович	кандидат педагогічних наук, професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, член кафедри ЮНЕСКО «Превентивна освіта і соціальна політика», Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, майстер спорту України міжнародного класу, Заслужений тренер України, президент Всесвітньої федерації бойового хортингу, учасник бойових дій
Зверєв Антон Віталійович	інспектор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, майстер спорту України, капітан податкової міліції
Ільницький Іван Романович	лікар вищої категорії, віце-президент Національної федерації бойового хортингу України, майстер бойового хортингу, інструктор
Кукушкін Костянтин Миколайович	головний спеціаліст відділу з питань державної служби, професійного навчання та урядових нагород Департаменту кадрового забезпечення Секретаріату Кабінету Міністрів України, учасник бойових дій
Ляховець Олеся Олександрівна	кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри дошкільної освіти Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького
Рудей Дмитро Юрійович	директор Київської інженерної гімназії, учитель-методист
Тимчик Микола Валерійович	кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри футболу Національного педагогічного університету імені Миколи Драгоманова, науковий співробітник лабораторії фізичного розвитку та здорового способу життя Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України, майстер спорту України з хортингу
Тішин Андрій Володимирович	старший викладач кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, майстер бойового хортингу
Чмелюк Василь Васильович	кандидат юридичних наук, проректор з питань підготовки кадрів податкової міліції – начальник Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, полковник податкової міліції, учасник бойових дій
Щапвалов Борис Борисович	кандидат психологічних наук, доцент, президент Міжнародної федерації поліцейського хортингу, президент Федерації поліцейського хортингу України, віце-президент Національної федерації бойового хортингу України

Наукове видання

БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

(українською, російською та англійською мовами)

*Матеріали міжнародної
науково-практичної конференції*

14-15 липня 2020 р., м. Ірпінь, Університет ДФС України

Колектив авторів
Друкується в авторській редакції

Упорядник: Е. А. Єрмоєнко

Підписано до друку 29.08.2020 р.
Формат 84x108/16
Умов. друк. арк. 45,15

Папір офсетний
Друк офсетний
Гарнітура Times

Зам. № 0238
Наклад 50 пр.

Підготовлено до друку Видавничо-поліграфічним центром Університету ДФС України.
08205, вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Київська область, Україна.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції (серія ДК № 5104 від 20.05.2016 р.)

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ, ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
ПРАЦІВНИКІВ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ
КАФЕДРА СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ТА ОРГАНІЗАЦІЇ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ